

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 96/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. septembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Alexandra Bröstla prerokoval sťažnosť RNDr. S. P., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. S. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. RNDr. S. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný RNDr. S. P. uhradiť trovy právneho zastúpenia 9 352 Sk (slovom deväťtisícristopäťdesiatdva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. V. D., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. novembra 2004 doručená sťažnosť RNDr. S. P., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala, že postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ústavný súd uznesením z 13. apríla 2005 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla: *„Dňa 20. 12. 1999 som podala na Okresný súd Bratislava III v Bratislave žalobu o vyslovenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou a o náhradu mzdy. Konanie prebieha na Okresnom súde Bratislava III v Bratislave pod č. 28 C 63/99. Dňa 14. 3. 2003 Okresný súd Bratislava III v Bratislave vyniesol rozsudok, ktorým moju žalobu zamietol. Doteraz rozsudok súdu mi nebol doručený. Dňa 27. 10. 2004 moja právna zástupkyňa zaslala predsedovi Okresného súdu Bratislava III v Bratislave moju sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní 28 C 63/99. (...) Tým, že sa spor koná od r. 1999 a rozsudok bol vyhlásený v roku 2003 a doteraz mi nebol doručený, bolo mi odobraté moje právo na spravodlivé rýchle právoplatné rozhodnutie vo veci.“*

Sťažovateľka preto navrhla, aby „Ústavný súd SR nálezom rozhodol takto:

1. Základné právo RNDr. S. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. RNDr. S. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 200.000,- Sk, ktoré jej je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný nahradiť RNDr. S. P. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu trovy konania na účet advokátky JUDr. V. D., B., vo výške priznanej za 2 úkony a režijný paušál.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, ako aj z vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil, že sťažovateľka 21. decembra 1999 podala okresnému súdu žalobu o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy.

Okresný súd 2. februára 2000 vyzval sťažovateľku na odstránenie väd návrhu. Dňa 3. apríla 2000 zaslal okresný súd žalovanému žalobu na vyjadrenie. Okresný súd 31. mája 2000 zaslal vyjadrenie sťažovateľky žalovanému na vyjadrenie. Pojednávanie nariadené na 8. december 2000 bolo odročené na 14. február 2001 za účelom predloženia listinných dokladov zo strany účastníkov konania. Okresný súd 16. januára 2001 urgoval predloženie listinných dokladov sťažovateľkou. Pojednávanie 14. februára 2001 bolo odročené na 4. apríl 2001 za účelom doplnenia dokazovania. Pojednávanie 4. apríla 2001 bolo pre neúplnosť senátu odročené na 16. máj 2001, ktoré bolo opätovne odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania. Okresný súd 6. mája 2002 nariadil termín pojednávania na 31. máj 2002, ktoré bolo za účelom doplnenia dokazovania odročené na 20. september 2002. Pojednávanie 5. februára 2003 bolo pre neprítomnosť právneho zástupcu žalovaného odročené na 14. marec 2003, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol. Dňa 29. decembra 2004 okresný súd v dôsledku

odvolania sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu zo 14. marca 2003 predložil vec odvolaciemu súdu za účelom rozhodnutia o podanom odvolaní.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 63/99 ide o pracovnoprávnu vec, a to rozhodnutie o platnosti

výpovede danej sťažovateľke jej zamestnávateľom a o náhradu mzdy. Ide o konanie, ktoré právne zložité nie je, pričom aj metodika postupu všeobecných súdov v pracovnoprávnej veci je dostatočne jasná a podporená ich stabilizovanou judikatúrou.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 28. februára 2005 poukazuje na skutkovú zložitosť veci vyvolanú potrebou vykonať vo veci rozsiahlejšie dokazovanie. Ústavný súd sa s týmto stanoviskom do istej miery stotožňuje, avšak uvedená okolnosť nie je rozhodujúcou príčinou, ktorá by ospravedlňovala doterajšie trvanie konania.

Spory, v ktorých sa riešia otázky zotrvania v pracovnoprávnom vzťahu, sú určujúce z existenčných hľadísk. V takých sporoch musia všeobecné súdy postupovať s osobitnou starostlivosťou a urýchlením tak, aby sa otázka ďalšieho trvania alebo skončenia pracovnoprávneho vzťahu vyriešila v rozumnom čase bez toho, aby ovplyvnila ďalšie zamestnávanie žalobcu alebo iné súvisiace otázky u zamestnávateľa, napríklad prijatie iného zamestnanca.

b) Pokiaľ ide o druhé kritérium, správanie sťažovateľky, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti svedčiace o tom, že postup sťažovateľky prispel zásadnejším spôsobom k vzniku prieťahov alebo spomaleniu postupu okresného súdu. Správanie sťažovateľky bolo súčinnosťné, okresný súd iba v jednom prípade urgoval sťažovateľku, aby predložila listinné doklady, táto skutočnosť ale nemala vplyv na vznik zbytočných prieťahov, resp. spomalenie postupu okresného súdu.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v spore. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd zistil zbytočné prieťahy v konaní spôsobené nečinnosťou zákonného sudcu.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, hoci mu v postupe nebránila zákonná prekážka podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku, v týchto obdobiach:

- od 31. mája 2000 (okresný súd zaslal vyjadrenie sťažovateľky žalovanému na vyjadrenie) do 2. novembra 2000 (nariadenie pojednávania na 8. december 2000),
- od 16. mája 2001 (dátum konania pojednávania) do 6. mája 2002 (nariadenie pojednávania na 31. máj 2002),
- od 14. marca 2003 (dátum vyhlásenia rozsudku) do 6. decembra 2004 (dátum vyhotovenia rozsudku)

Okresný súd v rozpore s ustanovením § 158 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (v znení platnom a účinnom do 31. augusta 2003) rovnopis písomného vyhotovenia rozsudku odoslal účastníkom konania až po viac než 21 mesiacoch odo dňa jeho vyhlásenia.

Z uvedeného vyplýva, že nečinnosť okresného súdu, resp. postup okresného súdu, ktorý nesmeroval účinne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky v posudzovanom spore, je porušením základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 28 C 63/99 konal bez zbytočných prietáhov, hoci vo veci bol už vyneseny rozsudok, vec však dosiaľ nie je právoplatne skončená.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 200 000 Sk, pričom v tejto súvislosti poukázala na to, že *„Postupom žalovaného som bola vohnaná do právnej neistoty, prácu pre môj vek som si*

nenášla, poberala som podporu v nezamestnanosti a následne som si uplatnila starobný dôchodok. Dlhotrvajúcim sporom som bola postavená do pozície, že možno môj nárok nie je opodstatnený a to spôsobuje nedôveru v mojich ďalších činnostiach, ohrozuje moju existenciu a spôsobuje ďalšie traumy“.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal aj zo zásad spravodlivosti, ktoré v podobných veciach uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je predovšetkým zmiernenie ujmy v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania.

Pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vzal na zreteľ celkovú dĺžku konania okresného súdu od podania žaloby, popri konkrétnych okolnostiach prípadu najmä skutočnosti, že predmetom konania je rozhodovanie o neplatnosti skončenia pracovného pomeru a náhrade mzdy. Výsledok sporu má totiž pre sťažovateľku mimoriadny význam, pričom ani po viac než 5 rokoch od podania žaloby nebol odstránený stav právnej neistoty, pre ktorý sa sťažovateľka obrátila na okresný súd. Ústavný súd preto považoval priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešnej sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľke účelne uplatnenú úhradu trov konania v hodnote 9 352 Sk za dva úkony právnej služby v hodnote 4 540 Sk (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie podania). Základom za dva úkony právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk. Ústavný súd súčasne priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 136 Sk (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyňi sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).